

Ignáth Éva

A koreai háború kitörése és az ENSZ

Hatvanöt éve, 1950. június 25-én lépték át az észak-koreai csapatok a 38. szélességi kört, és ezzel kezdetét vette a három évig tartó koreai háború. A fegyveres konfliktus a hidegháborús időszak első komoly erőpróbája volt, amelynek során az ENSZ, történetében először felszólította tagjait, hogy fegyverrel lépjenek fel az agresszor ellen.

Korea, stratégiai helyzetéből adódóan fontos szerepet játszott Délkelet-Ázsiában. A 19. század végétől öt ország küzdött, hogy minél nagyobb befolyást szerezzen az országban: az Egyesült Királyság, az Amerikai Egyesült Államok, Oroszország (majd Szovjetunió), Kína és Japán. Az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok számára Korea elsősorban gazdasági szempontból játszott központi szerepet. A félszigeten található ásványkincsek (vas, szén, arany, réz, stb.), a fakitermelésben való részvétel, a vasútépítési koncessziók megszerzése, a kereskedelem kiterjesztése mind jelentős tényező volt a fent említett két ország gazdasági érdekeit tekintve. A másik három állam számára, melyek körbevették Koreát, az ország elsősorban nemzetbiztonsági, geostratégiai tényezőként jutott szerephez a külpolitika formálásában. A Koreai-félsziget számukra egy olyan folyosót testesített meg, amelyen át Japán megtámadhatja Oroszországot (Szovjetuniót) vagy Kínát, illetve az utóbbi két ország támadást intézhet Japán ellen. Éppen ezért, ha bármelyikük jelentős befolyást szerzett Korea fölött, azt a másik kettő fenyegetésnek fogta fel. Mindezek ellenére, valahányszor erre lehetőség nyílt, igyekeztek a Koreai-félsziget fölötti ellenőrzést megragadni.¹ A 20. század elején Japánnak kedvezett a nemzetközi helyzet, élvezte a nagyhatalmak támogatását, legyőzte Oroszországot, visszaszorítva azt Kelet-Ázsiából. Mindezt kihasználva a felkelő nap országa egyre inkább uralma alá hajtotta Koreát.

A második világháború után alapvetően megváltozott a világ geopolitikai térképe. 1945 után a korábbi nagyhatalmak – Nagy-Britannia, Franciaország, Japán, Németország, Amerikai Egyesült Államok, Szovjetunió – közül Nagy-Britannia és Franciaország, bár győztes hatalmakként kerültek ki a háborúból, gazdaságilag meggyengültek. Japán és Németország vesztésként elveszítette befolyási övezeteit, gazdaságuk romokban volt. A háború utáni nemzetközi rendben nyilvánvalóvá vált, hogy az Egyesült Államok, amely 1949-ig atommonopóliummal rendelkezett, valamint a Szovjetunió szerepe lett meghatározó a világpolitika formálásában. 1947-től az Egyesült Államok meghirdette a feltartóztatás politikáját, amelyet először Görögországban alkalmazott a kommunista mozgalom győzelmének megakadályozására. A Szovjetunió válasza a Zsdanov-doktrína meghirdetése volt. A negyvenes évek végére az új bipoláris világrend kialakult.

¹ CHO, Myung Hyung: *Korea and the Major Powers. An Analysis of Power Structure in East Asia.* (Korean Unification Studies Series 7.) Research Center for Peace and Unification of Korea, Soeul, 1989. 50–70.

A Kínai Népköztársaság kikiáltása, valamint a kommunista mozgalmak aktivitása az ázsiai kontinensen megváltoztatta annak geostratégiai helyzetét. Korea stratégiai fontossága ezáltal újra felértékelődött, s megosztottságának rendezése a nemzetközi élet kiemelt kérdésévé vált. Jelen dolgozat célja az ENSZ lépéseinek vizsgálata a koreai kérdés megoldása és a háború kapcsán. A tárgyalandó időszak végeként az 1951-es év végét tekintjük. Korea küzdelmének megvilágítása érdekében jelen írás első része az ország szuverenitásának elvesztésével, és annak visszanyerése érdekében megtett lépésekkel foglalkozik, kitérve arra, hogy a második világháború során a szövetséges hatalmak hogyan vélekedtek erről a kérdéstről, s az ENSZ miként próbálta ezt a problémát rendezni. A dolgozat nem tér ki a háborús események tárgyalására, kivéve azokat, amelyeknek meghatározó szerepe volt az ENSZ döntéseinek szempontjából.

Korea és a szuverenitás

A Koreai Császárság² feletti befolyás növeléséért folytatott verseny a 20. század elején felgyorsult, köszönhetően részben annak, hogy a nyugati hatalmak³ sorra kötöttek kereskedelmi szerződéseket és szereztek koncessziókat az országban. Azonban nem csupán az európai országok, hanem a feltörekvő és egyre erősödő Japán is próbált befolyást szerezni a kelet-ázsiai területeken. 1902-ben született meg az angol–japán szövetségi szerződés, amelynek értelmében Nagy-Britannia elismerte Japán előjogait a Koreai Császársággal kapcsolatban.⁴ Az orosz–japán háború kitörését követően, 1904 februárjában japán csapatok értek partot Koreában és vonultak be Szöulba,⁵ majd a koreai kormányzat kénytelen volt aláírni a japán–koreai jegyzőkönyvet, amelynek értelmében Japán katonai megszállás alá helyezte az országot.⁶ Ugyanezen év augusztusában került sor a japán–koreai szerződés aláírására, amely rendelkezései szerint a koreai kormány mellé pénzügyi és külügyi területre is rendelt ki japán tanácsadót. Mindezek mellett a koreai kormánynak konzultálnia kellett a japán koránnyal mielőtt külföldi hatalmakkal szerződést kötött volna.⁷ Ez utóbbi két dokumentum rendelkezéseiből látható, hogy a Koreai Császárság függetlensége és szuverenitása jelentősen szűkült az orosz–japán háború végére. Az ország függetlenségének az 1905. november 17-én aláírt protektorátusi egyezmény vetett

² Az ország 1897-ben vette fel a Koreai Császárság nevet.

³ Németország, Nagy-Britannia és Oroszország is jelentős befolyást szerzett Koreában ebben az időszakban. Az 1890-es években pedig Franciaország és az Osztrák-Magyar Monarchia is koncessziós szerződést kötött Koreával. A 19. század végén elindult egy modernizációs folyamat az országban, amelynek során – egyéb intézkedések mellett – az ipari forradalomba is szeretett volna bekapcsolódni az ország.

⁴ KIM, Djun Kil: *The History of Korea*. Greenwood Publishing Group, California, 2014. 139.

⁵ Ezt megelőzően, 1904. február 8-án Japán hadüzenet nélküli támadást indított a cári Oroszország ellen. A háború 1905-ben Japán győzelmével ért véget.

⁶ *Japan-Korean Protocol, February 23, 1904*. In: MCKENZIE, Fred Arthur: *The Tragedy of Korea*. Hodder and Stoughton, London, 1908. 306.

⁷ *Japan-Korean Treaty, August 1904*. In: MCKENZIE 1908: 307.

véget.⁸

1910. augusztus 22-én írták alá azt a szerződést, amelynek alapján Korea megszűnt a nemzetközi közösség önálló tagja lenni, egészen 1945-ig. Ekkor a megerősödött Japán annektálta Koreát, mint főkormányzóságot, s az elkövetkező években megpróbálta az országot teljesen Japán részévé tenni. A szerződés szerint a koreai császár lemondott szuverenitásáról országa felett, átadva azt a japán császárnak, s elismerte az annexiót. Japán felvállalta mindazon koreaiak, s vagyontárgyaik védelmét, akik az érvényben lévő törvényeknek (amelyek a koreaiak boldogulását segítik) engedelmeskednek. Továbbá, a lehetőségekhez mérten, a koreai japán államigazgatásban azon koreaiak alkalmazást nyernek, akik elfogadják az új kormányzást, lojalitást vállalnak felé, s megfelelően képzettek. Mindezen rendelkezések – a szerződés szerint – azért kerültek bevezetésre, hogy Koreában fenntartsák a békét és a biztonságot, elősegítsék az ország és lakosainak anyagi boldogulását, valamint a külföldiek biztonságát garantálják.⁹

Az annexió után Japán saját érdekeinek megfelelően igyekezett átalakítani Korea gazdasági, politikai, életét, ipari struktúráját, társadalmát – gyarmatként kezelte az országot. Ennek eredményeként Korea a második világháború idejére elsődleges nyersanyag, és élelmiszerforrást jelentett Japán számára, az ország monopolizált piaca lett. A japán gyarmati uralom három különálló periódusra bontható. 1910 és 1919 között elsődlegesen katonai közigazgatást valósítottak meg. 1919 és 1930 a kulturális adminisztráció szakasza, végül 1930–1945 a japanizáció időszaka.¹⁰

⁸ Ezen a ponton érdemes egy kis kitekintést tenni az amerikai és az angol külpolitikai álláspontra a kelet-ázsiai ügyek kapcsán. Theodore Roosevelt elnök úgy döntött, hogy a kelet-ázsiai béke biztosítása érdekében Japánnal köt szövetséget a cári Oroszország helyett – ez a térség hatalmi viszonyainak realista megfontolásain nyugodott, ugyanis meglátása szerint Japán Korea felett gyakorolt ellenőrzése a távol-keleti hatalmi egyensúly szempontjából kedvezőbb volt országa számára. 1905 júliusában William Taft amerikai hadügyminiszter Tokióba utazott, ahol tárgyalt Katsura Taro japán miniszterelnökkel, erről a találkozóról született meg az ún. Taft–Katsura memorandum. Ennek értelmében az Amerikai Egyesült Államok elismeri Japán jogait Koreával kapcsolatban (csapatok állomásoztatása, Korea más országokkal kötendő szerződéseikhez Japán hozzájárulása szükséges). Maga Roosevelt elnök ezzel kapcsolatban már korábban, 1905 áprilisában jelezte az amerikai japán követnek, Kogoro Takahirának, hogy az USA nem ellenzi a császárság távol-keleti lépéseit (többek közt Port Arthur elfoglalását, illetve Korea feletti ellenőrzést). Lásd KIM 2014: 141.; ESTHUS, Raymond A.: *The Taft-Katsura Agreement – Reality or Myth*. In: *The Journal of Modern History*, Vol. 31., Nr. 1., 1959 március, 50–51. Nagy-Britannia 1905 augusztusában újította meg Japánnal az 1902-ben aláírt szövetséget, melyben újra megerősítésre kerültek Japán különleges jogai Koreával kapcsolatban. *The Renewal of the Anglo-Japanese Alliance, 1905*. In: <http://www.firstworldwar.com/source/anglojapanesealliance1902.htm>

⁹ *Treaty of Annexation*. In: https://en.wikisource.org/wiki/Japan-Korea_Annexation_Treaty

¹⁰ ECKERT, Carter J. – LEE, Ki-baik – LEW, Young Ick – ROBINSON, Michael – WAGNER, Edward W: *Korea old and new. A history*. Ilchokak Publishers, Soeul, 1990. 257.

A függetlenség kérdése a két világháború között

Az első világháború után az emigrációban tevékenykedő ideiglenes kormány éppúgy, mint a koreai nép reménykedett abban, hogy a wilsoni 14 pontnak megfelelően, Korea ügyét is a Párizsban összegyűlt hatalmak elé lehet terjeszteni, s talán az ország újra független lesz. A nagyhatalmak azonban másképp döntöttek, Korea Japán gyarmata maradt. A gyarmati uralom jellege megváltozott, miután a japán vezetés katonai adminisztráció helyett egyre inkább a hivatalnoki berendezkedésre váltott, szabadabb lett a koreai politikai élet mozgástere is. Ekkor reneszánszukat élték a különböző pártok, s egyéb politikai szervezetek: 1922-re 6000 különböző politikai szerveződés létezett Koreában.¹¹ Az 1920-as években mind a félszigeten, mind Japánban megerősödött a munkásmozgalom, több tüntetés zajlott le, s az összecsapás sem volt ritka a gazdasági helyzetükkel elégedetlen munkások és a karhatalom között. A japán kormány emiatt erőteljesebb elnyomást alkalmazott, s betiltott mindenfajta nyilvános tiltakozást.

Kicsit közelebbről szemügyre véve az első világháborút követő időszak témánk szempontjából releváns eseményeit, mindenképpen meg kell említeni egy kiemelkedő dátumot, 1919. március 1-jét. Ekkor ugyanis prominens koreaiak (kulturális és vallási vezetők) egy csoportja felolvasta nyilvánosan azt a függetlenségi proklamációt, amelyet titokban készítettek el. Ezt követően a Március 1-je Mozgalom demonstrációk sorát tartotta Korea szerte, melyeknek a japán gyarmati kormányzat egy év múlva vetett véget.¹² A megmozdulások eredményeként az emigráns mozgalmak is megerősödtek. 1919 áprilisában megalakították a koreai köztársaság ideiglenes kormányát,¹³ melynek elnöke Li Szin Man lett.¹⁴ Ennek a szerveződésnek sikerült egyesítenie a különböző országokban létrejött és ott működő mozgalmakat. Később az emigráns politikai csoportok két részre szakadtak, egy nacionalista szárnyra, melynek élén Li Szin Man állt, és egy kommunista elveket valló szervezetre, amely kínai csoportokkal fogott össze, s partizánharcot folytatott a gyarmatosítók ellen. A két mozgalom közös célja Korea önállóságának, szuverenitásának visszanyerése volt.

Az első világháború után az emigrációban élő politikai erők több nemzetközi konferencián felléptek a függetlenség előmozdítása érdekében, erre példa a Nemzetközi Szocialista Kongresszus Stockholmban, vagy a Kis Nemzetek Világkonferenciája New York-ban, mindkettőre 1917-ben került sor.¹⁵ Mindemellett a

¹¹ Uo. 286.

¹² MCNELLY, Theodore (szerk.: *Sources in Modern East Asian History and politics*. Irvington Pub. 1967. 90.

¹³ 1919 áprilisában alakult meg az ideiglenes kormány Sanghajban. Miután Korea elvesztette függetlenségét, sokan hagyták el a félszigetet, s mentek Hawaiira, Pekingbe, Sanghajba, Mandzsúriába vagy éppen Oroszországba.

¹⁴ *Encyclopaedia Britannica*. In: <http://www.britannica.com/biography/Syngman-Rhee>

¹⁵ WALKER, Hugh Dyson: *East Asia: A New History*. AuthorHouse, Bloomington, 2012. 518.

wilsoni pontokban leírtakat alapul véve, az emigráns politikusok úgy vélték, hogy ha delegációt küldenek a párizsi béketárgyalásokra, akkor az előmozdíthatja a függetlenség ügyét. Azonban a delegáció nem léphetett be Franciaországba, így ez a terv kútba esett. Nem könnyítette meg a függetlenségért küzdők helyzetét az a tény sem, hogy Japán a győztes oldalon fejezte be az első világháborút.

1929-ben a világválság ezt a térséget is elérte, a japán export csökkent, ezért az országnak szüksége volt erőforrásokra gazdaságának működtetéséhez. Ez is szerepet játszott abban, hogy 1931-ben japán csapatok elfoglalták Mandzsúriát, s bábállamot hoztak létre Mandzsuko néven, élén Pu Jivel, s szinte azonnal megkezdték a terület ásványkincseinek (szén, arany, réz, urán) kiaknázását. A bányászathoz, valamint a mandzsúriai, mindinkább fejlődő iparhoz olcsó munkaerőre volt szükség, amely Koreából áramlott a területre.

Az 1930-as években a japán katonai expanzió miatt a szigetország rizs és egyéb szükséglete megnőtt, ezt részben koreai forrásból kívánta fedezni, ami a koreai életszínvonal csökkenéséhez vezetett. Ugyanakkor a gyarmatosító hatalom – nem utolsósorban a mandzsúriai ipari körzetekkel való összeköttetés miatt – nagyarányú infrastrukturális fejlesztéseket hajtott végre a félsziget északi részén: vasúthálózat, közutak és kikötők épültek. Mandzsúria megnövekedett szerepével párhuzamosan Korea jelentősége is megnőtt Japán számára. A Kínától elszakított területtel való összeköttetés fontossága miatt a félsziget stratégiai jelentőségű lett, s ez meggyorsította a japán asszimilációs törekvéseket. Az 1930-as években bevezették a sinto vallási szertartás gyakorlását Koreában is, kötelezővé tették a japán nyelv oktatását. 1935-ben egy hivatalos határozat alapján elrendelte a japán gyarmati kormányzat, hogy a koreai neveket japánosítani kell.¹⁶ 1938-tól lehetővé tették a koreai fiatalok számára, hogy bevonuljanak a japán császári hadseregbe. Sokan éltek ezzel a lehetőséggel, miután hazájukban szegénység volt, s magas volt a munkanélküliség, így 1938 és 1943 között 800.000 koreai jelentkezett a japán hadseregbe,¹⁷ több mint 150.000 fő jelentkezését fogadták el,¹⁸ majd 1944-ben bevezették az általános hadkötelezettséget.

A koreai függetlenség kérdése a nagyhatalmak és az ENSZ előtt

A második világháború alatt először 1943-ban merült fel a különböző befolyás alatt álló országok sorsa. Ehhez az időzítéshez hozzájárult a háború pillanatnyi állása is: a szovjet csapatok győzelmei és az olasz fronton való előrenyomulás. Ilyen helyzetben, még a kairói konferencia előtt titokban tartott megbeszélést az Egyesült Államok elnöke, Franklin Delano Roosevelt és Anthony Eden brit külügyminiszter a Fehér Házban. Megbeszélésük során szóba került a háború utáni Ázsia ügye, ezen belül Mandzsúria, Formosa, Korea és

¹⁶ TENNANT, RogerTennant: *A history of Korea*. Kegan Paul International, London&New York, 1996. 305.

¹⁷ Részletesebben lásd PALMER, Brandon: *Fighting for the Enemy. Koreans in Japan's War, 1937-1945*. University of Washington Press, 2013.

¹⁸ CAPRIO, Mark E.: *Japanese Assimilation Policies in Colonial Korea, 1910-1945*. University of Washington Press, 2009. 213.

Indokina sorsa. Koreát tekintve abban egyeztek meg, hogy négyhatalmi gyámság létrehozását támogatják majd az országban a Szovjetunió, Nagy-Britannia, Franciaország és Kína részvételével.¹⁹

A Japán ellen folytatott katonai hadműveletek, és az ország háború utáni jövője volt a téma a kairói konferencián, amelyet 1943. november 22. és 25. között tartottak. Rooseveltt, Winston Churchill és Csang Kaj-sek megegyeztek abban, hogy a harcokat Japán feltétel nélküli megadásáig folytatják, a szigetország elveszíti az 1944 óta elfoglalt szigeteket, s el kell hagynia Mandzsúriát. Koreával kapcsolatban a hivatalos nyilatkozat kimondta, hogy „figyelembe véve Korea népének leigázottságát, (a három hatalom) elhatározta, hogy Korea annak idején szabad és független lesz”.²⁰ A Szovjetunió később csatlakozott a nyilatkozathoz.

1943. november 28. és december 1. között zajlott le a teheráni konferencia,²¹ amelynek során Korea jövője újra szóba került, bár a hivatalosan kiadott nyilatkozatban erre nem történt utalás. Az ország függetlensége kapcsán Rooseveltt a következőket mondta: „a koreaiaknak szükségük van bizonyos tanulási időre, valószínűleg mintegy negyven évre, mielőtt teljes függetlenséget kapnának”.²² 1945-ben a jaltai csúcstalálkozón is szóba került a szövetséges hatalmak között a koreai kérdés. Az amerikai elnök négyhatalmi gyámság létrehozását javasolta az USA, a Szovjetunió, Kína és Nagy-Britannia részvételével. Sztálin, bár nem fogadta kitörő lelkesedéssel a javaslatot, szóban mégis jóváhagyását adta rá.²³

A potsdami értekezleten 1945. július 17. és augusztus 2. között a három győztes hatalom képviselői (Harry S. Truman, Clement R. Attlee és Sztálin) döntöttek arról, hogy a Koreai-félszigeten a szovjet és amerikai csapatok meddig vonulnak be, s fogadják a japán hadsereg kapitulációját. A 38. szélességi fok mentén való felosztásra vonatkozó javaslatot az Egyesült Államok tette attól félve, hogy az esetlegesen gyorsabb szovjet előrenyomulás után Sztálin majd teljesen befolyása alá akarja majd vonni a félszigetet. A javaslat alapján Korea legfontosabb városát, Szöült amerikai csapatok szállták meg, s a lakosság kétharmada is amerikai megszállás alá került.²⁴

1945. augusztus 8-án megindult a szovjet támadás Japán ellen, s két nappal később már koreai földre léptek a Vörös Hadsereg katonái. Az amerikai csapatok egy hónappal később szálltak partra a félszigeten, amikor már szovjet megszállás alatt volt Szöül is, azonban a szovjet csapatok a potsdami megállapodásnak megfelelően visszavonultak a 38. fok mögé. Északon, a szovjet megszállási zónában hamar megalakultak a népi bizottságok, amelyek még az amerikai csapatok érkezése előtt összehívtak egy

¹⁹ FALUDI Péter: *Ötven éve tört ki a koreai háború*. In: Új Honvédségi Szemle, 2000. július. 23.

²⁰ „Mindful of the enslavement of the people of Korea, are determined that in due course Korea shall become free and independent.” Korea and the United Nations, United Nations Publications, New York, 1950. 94.

²¹ Ezen az értekezleten találkozott először Churchill, Rooseveltt és Jozsef Sztálin.

²² FALUDI 2000: 27.

²³ STUECK, William: *The Korean War. An International History*. Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1995. 17.

²⁴ FALUDI Péter: *A „koreai kérdés” eredetéről*. In: Kül-Világ, I. évf. 3. szám, 2004. 3.

kongresszust, majd szeptember 6-án kikiáltották a Koreai Népköztársaságot. Az amerikai csapatok parancsnoksága a partraszállás után feloszlatta a népi bizottságokat, katonai kormányzatot állított fel, s a japán gyarmati adminisztrációt visszahelyezte hivatalába. Ez mélységes felháborodással töltötte el a koreai népet.²⁵

1945 decemberében a moszkvai külügyminiszteri konferencián Bevin, Byrnes és Molotov tárgyalásain szó esett Korea jövőjéről is. Az országgal kapcsolatban négy pontot fogalmaztak meg:

1. Korea függetlenségének mielőbbi visszaállítása érdekében összkoreai ideiglenes kormányt kell alakítani, amelynek a megszálló hatalmak majd átadják az ország irányítását.
2. Vegyes bizottságot állítanak fel a dél-koreai amerikai főparancsnokság és az észak-koreai szovjet főparancsnokság vezetőiből. A vegyes bizottság tanácskozik majd a demokratikus szervezetekkel.
3. A vegyes bizottság és az ideiglenes kormány javaslatokat dolgoz ki a gyámságra vonatkozóan. A gyámság ideje maximum öt év.
4. Két héten belül összehívják az amerikai és szovjet parancsnokság képviselőinek konferenciáját.²⁶

1946 márciusában, Szöulban tartotta első ülését a Szovjet–Amerikai Közös Bizottság. A bizottság feladatai közé tartozott, hogy az öt éven át tartó, négyhatalmi gyámságot létrehozzák, valamint, hogy egy átmeneti koreai kormány felállításában segédkezzenek. A javaslataik elkészítése során a koreai demokratikus pártokkal és társadalmi szervezetekkel konzultálniuk kellett. Az amerikai és szovjet fél között ebben a tekintetben is vita bontakozott ki, mégpedig arról, hogy mely politikai erőket tekintenek demokratikusnak. A résztvevők nem tudtak megállapodásra jutni a koreai egység megvalósítása mikéntjében sem. A két megszálló hatalom közötti fő nézeteltérés abban rejlett, hogy mindketten a saját maguk által támogatott politikai erőket szerették volna befolyásos pozícióba juttatni az átmeneti koreai kormányban, s ezáltal befolyást gyakorolni az egységesülő ország politikájára.²⁷ Mindezek mellett, míg az amerikai álláspont az volt, hogy a két megszállt területet integrálni kell, a szovjet fél a két területet elkülönülten kívánta kezelni.²⁸ Az első megbeszélést márciusban felfüggesztették, majd 1947-ben a bizottság még két alkalommal összeült tanácskozni, de a koreai egység elérésének mikéntjében nem sikerült haladást elérniük. Végül az Egyesült Államok az ENSZ Közgyűlése elé terjesztette a Korea

²⁵ KLEINER, Jürgen: *Korea: A century of change*. World Scientific Publishing CO, Szingapúr, 2001. 50–51.

²⁶ HALMOSY Dénes: *Nemzetközi szerződések, 1945–1982*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1983. 51–59.

²⁷ KIM, Jinwung: *South Korea*. In: Matray, James I. – Boose Jr, Donald W. (szerk.): *The Ashgate Research Companion to the Korean War*. Ashgate Publishing Limited, England, 2014. 25. Az amerikai vezetés a jobboldali pártokat, míg a szovjetek a baloldali pártokat támogatta.

²⁸ WAINSTOCK, Dennis D.: *Truman, MacArthur and the Korean War: June 1950-July 1951*, Enigma Books, New York 2011; xvii. old.

függetlenségének kérdését 1947. szeptember 17-én.²⁹

A Közgyűlés³⁰ előtti vita során körvonalazódott, hogy bár mindkét fél Korea függetlenségét és egységét szerette volna elérni, az ahhoz vezető lépések sorrendjével és a választások lebonyolításával kapcsolatos elképzelésük más és más volt. Az USA javaslata az volt, hogy 1948 márciusáig bonyolítsák le a választásokat, mégpedig a két megszállási övezetben külön-külön, az ENSZ felügyelete alatt. A koreai kormány megalakulása után a megszálló csapatok kivonultak volna Koreából. A Közgyűlés előtt a szovjet képviselő az Egyesült Államokat hibáztatta a vegyes bizottság eredménytelen munkája miatt. Kifejtette, hogy országa álláspontja szerint a koreai ügy ENSZ elé citálása a moszkvai megállapodás megszegését jelentette, véleménye szerint a szóban forgó ügyet az érintett négy hatalom elé kellett volna vinni. A koreai választások kapcsán a szovjet diplomata elmondta, hogy először mindkét félnek ki kell vonnia csapatait Koreából, majd a teljesen szabad országban kell megválasztani a kormányt. Az Egyesült Államok javaslatát támogatta Nagy-Britannia, Franciaország, Belgium, Kanada és Ausztrália. A Szovjetunió mellé állt Csehszlovákia, Lengyelország, a Belorusz Szocialista Szövetségi Köztársaság és az Ukrán Szocialista Szövetségi Köztársaság. Külön álláspontot képviselt, s ennek adott hangot Jugoszlávia, India és Egyiptom. India nem támogatta azt, hogy a csapatkivonás megelőzze a koreai választásokat, attól tartva, hogy ez anarchiához vezetne a félszigeten.³¹ A beterjesztett ötpontos javaslat a koreai kérdés megoldására a következőket tartalmazta:

1. Általános választásokat kell tartani az ENSZ felügyelete mellett, nemzeti alapon, nem pedig elkülönülten a két zónában.
2. Általános, titkos, politikai diszkriminációtól mentes választásokra van szükség.
3. A Nemzetgyűlés megválasztása után azonnal összeül, és megválasztja a kormányt.
4. A kormány létrejötte után azonnal hozzákezd a biztonsági erők felállításához.
5. A csapatkivonás lebonyolítására pontos határidőt szabnak.³²

A Közgyűlés által elfogadott határozat ötvözte az Egyesült Államok és India által benyújtott javaslatokat. Eszerint az ENSZ felállított egy ideiglenes bizottságot, az UNTCOK-ot,³³ melynek résztvevői: Ausztrália, El Salvador, Franciaország, Fülöp-szigetek, India, Kanada, Kína, Szíria, Ukrán Szocialista Szövetségi Köztársaság voltak. Az általános, titkos választásokat legkésőbb 1948. március 31-ig le kellett folytatni, majd a megalakult nemzetgyűlés megválasztotta volna a kormányt, majd az felállította volna a

²⁹ Több, a kérdéssel foglalkozó szakértő véleménye az, hogy ezzel a lépéssel az Egyesült Államok minimalizálni szerette volna a veszteségeket, amelyeket a déli területekről való amerikai kivonulás eredményezett, és egyfajta egérutat látott abban, hogy az ENSZ Közgyűlése elé viszi az ügyet. Lásd KIM 2014.; STUECK 1995.

³⁰ 1950-ben az ENSZ tagállamainak száma 60 volt.

³¹ *Yearbook of the United Nations 1947-1948*. Department of Public Information, New York, 1948. 81–84.

³² Uo. 86.

³³ United Nations Temporary Commission on Korea. Az UNTCOK 1947. december 1-jén kezdte meg működését.

biztonsági erőket. A koreai kormány felállítása után maximum 90 nappal a megszálló csapatok kivonultak volna Koreából. A létrehozott bizottság vezetője az indiai K. P. S. Menon lett, akit 1948-ban választott meg az UNTCOK.

A bizottság tagjai a félszigetre való érkezést követően a két megszálló hatalom képviselőihez fordultak, hogy az UNTCOK feladatát végrehajthassák. Azonban, míg a dél-koreai amerikai katonai hatóság együttműködőnek bizonyult, addig a félsziget északi részét megszálló szovjet katonai hatóságok nem engedték be a területre a bizottságot. 1948 februárjában az UNTCOK az ENSZ-hez fordult, ugyanis sorozatos próbálkozásai ellenére sem sikerült Korea északi részébe bejutnia, hogy a választásokat előkészítse. Menon kikérte az ENSZ véleményét arról, hogy mit tegyen: csak a déli részen szervezze meg és felügyelje a választásokat, vagy próbáljon továbbra is kapcsolatot kiépíteni az északi terület képviselőivel. A Közgyűlés ideiglenes bizottsága azt a döntést hozta, hogy a bizottság ott végezze el a feladatát, ahová bebocsátást nyer.³⁴

Dél-Koreában a választásokat 1948. május 10-én rendezték meg, amelyen a konzervatív szövetség győzött, s a nemzetgyűlés Li Szin Mant választotta elnöknek, aki augusztus 6-án bejelentette, hogy megalakult a kormánya. Az északi zónában augusztus 25-én rendezték meg a választásokat, a kormányfő Kim Ir-szen lett. A nemzetközi közösség reakciója a két Korea megalakulása kapcsán vegyes volt. Az Egyesült Államok és szövetségesei hamar elismerték a félsziget déli részén megalakult államot, a Koreai Demokratikus Köztársaságot. A Szovjetunió és a többi kommunista ország a Korai Népi Demokratikus Köztársaságot ismerte el. Az ENSZ Közgyűlés a 195. sz. határozata alapján a dél-koreai kormányt tekintette törvényes kormánynak.³⁵

A háború kitörése és az ENSZ reakciója

1948 és 1950 között több esetben is atrocitásra került sor a 38. szélességi fok mentén a két Korea között. Annak ellenére, hogy az Egyesült Államok a nemzetközi porondon kiállt a Koreai Köztársaság léte mellett, az amerikai külügyminiszter, Dean Acheson 1950 januárjában a következőket mondta: „Ami a csendes-óceáni térség egyéb területeinek katonai biztonságát illeti, világosan látnunk kell, hogy senki sem biztosíthatja a területeket katonai támadás ellen. De azt is világosan kell látnunk, hogy egy ilyen garancia nem ésszerű és nem is szükséges a gyakorlatban”.³⁶ Ez megerősítette MacArthur tábornok nyilatkozatát is, amelyet 1949-ben tett, s amelyben az Egyesült Államok védelmi ernyőjéből egyértelműen kivonta Koreát. Az ázsiai kontinens – és ezáltal a Koreai-félsziget – stratégiai fontossága azonban megváltozott az NSC 68-as dokumentum születését követően, 1950 áprilisában.

³⁴ United Nations Temporary Commission on Korea. In: *Yearbook of the United Nations 1948*. Department of Public Information, New York, 1949. 302–303.

³⁵ *Yearbook of the United Nations 1950*. Department of Public Information, New York, 1951.202.

³⁶ KISSINGER, Henry: *Diplomácia*. Panem-Gafo Kiadó, Budapest, 1998. 462.

1950-ben, a háború kitörése előtt, Kim Ir-szen – a hidegháborút követően nyilvánosságra került dokumentumok tanúsága szerint – mind Sztálinnal, mind Maoval tárgyalásokat folytatott az esetleges invázióról. A Sztálinnal való találkozás során Kim Ir-szen azt állította, hogy 200.000 ember kész fellázadni Dél-Koreában, valamint jól szervezett gerilla sereg bujkál a hegyek között. Számítása szerint nagyon rövid időn belül lezajlott volna az egyesítés. Sztálin azonban aggodalmát fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy a 38. szélességi fok átlépése azzal járna, hogy az Egyesült Államok is bekapcsolódik a konfliktusba. Kim Ir-szen nem tartotta ezt valószínűnek.³⁷

1950. június 25-én hajnalban nagy erejű északi támadás kezdődött a 38. szélességi fok mentén, a legintenzívebben a Szöul feletti országrészben folytak a harcok. Az invázió megindulását követően, az Egyesült Államok ENSZ-hez delegált nagykövet-helyettese, Ernest A. Gross³⁸ telefonon értesítette Trygve Lie-t, az ENSZ főtitkárát az eseményekről, s a Biztonsági Tanács még aznap sürgősséggel összeült.³⁹ A BT előtt ekkor már nem csupán a Gross által küldött üzenet, hanem az UNTCOK távirata is, amelyben a bizottság megerősítette, hogy háborús helyzet alakult ki a Koreai-félszigeten.⁴⁰ Lie beszédében kitért arra, hogy Korea ügye már 1947-től az ENSZ látókörébe került, s emlékeztetett arra, hogy az ENSZ KGY 195-ös határozat szerint Dél-Koreában törvényes kormány alakult az UNTCOK által felügyelt választások után. A főtitkár továbbá kijelentette, hogy a koreai helyzet veszélyt jelent a nemzetközi békére és biztonságra, s a BT felelőssége, hogy helyreállítsa a békét a térségben.⁴¹

A BT ülésén az amerikai delegáció betérjesztett egy határozati javaslatot, amelynek fő pontjai a következők voltak:

- az ENSZ BT súlyos aggodalmát fejezi ki a Koreai Köztársaság invázióját az észak-koreai fegyveres erők által
- felszólítja az észak-koreai vezetést az ellenségeskedés beszüntetésére, és vonják vissza a fegyveres erőket a 38. szélességi fok mögé
- az UNCOK⁴²-ot kéri fel, hogy kísérje figyelemmel az északi erők kivonását

³⁷ EDWARDS, Paul M.: *The Korean War*. The Anvil Series, Krieger Publishing Company, Malebar, Florida, 1999. 52–56.

³⁸ Az Egyesült Államoknak az ENSZ-hez delegált nagykövete Austin Warren volt.

³⁹ 1950-ben a Biztonsági Tanács 11 tagból állt, öt állandó és hat nem állandó tagja volt. A háború kitörésének évében Egyiptom, El Salvador, India, Jugoszlávia, Kuba és Norvégia voltak a nem állandó tagok, a BT elnöke pedig az indiai Menon volt. Ekkor Szovjetunió nem vett részt a BT ülésein, annak ellenére, hogy az állandó tagok egyike volt. A szovjet kormány ugyanis a Kína Népköztársaságot ismerte el Kína egyedüli képviselőjeként, a BT-ben azonban a Kínai Köztársaság képviselője ült. Ez ellen való tiltakozásként a szovjet képviselő 1949 végén kivonult a tanácsból. Így 1950. június 25-én tíz ország képviselője ült össze.

⁴⁰ *Korea and the United Nations*. United Nations, Department of Public Information, 1950. 4.

⁴¹ Uo. 5.

⁴² United Nations Commission on Korea – ENSZ Korea Bizottság. Az ENSZ KGY 1948. december 12-én hozták létre azzal a céllal, hogy a megszálló csapatok kivonását

és informálja a BT-t a határozat végrehajtásáról

- felszólítja az ENSZ tagállamokat, hogy a határozat végrehajtását segítsék, és tartózkodjanak az észak-koreai hatóságoknak való segítségnyújtástól.⁴³

Az amerikai javaslattal kapcsolatban az egyiptomi ENSZ nagykövet, Mahmoud Fawzi Bey egy kisebb módosítást indítványozott az ülésen: az invázió szó helyett a fegyveres támadás kifejezés használatát javasolta. A jugoszláv delegáció komolyabb aggodalmakat fogalmazott meg. Szerinte a BT-nek nem állt rendelkezésére a helyzet objektív megítéléséhez szükséges összes információ. A tisztánlátás érdekében meg kell hívni a KNDK képviselőit is a BT üléseire (a Koreai Köztársaság kormányának képviselőjét meghívták a BT ülésre). A jugoszláv álláspont szerint, fel kell szólítani a harcoló feleket az erőszakos cselekmények beszüntetésére, és a csapatok kivonására. Végül a BT kilenc igen szavazat és egy tartózkodás mellett az egyiptomi kiegészítéssel módosított amerikai határozati javaslatot fogadta el.⁴⁴ A KNDK nem reagált az ENSZ határozatára.

Harry Truman elnök drámai hangon jelentette be a koreai háború kitörését június 27-én: „Koreában a kormány erőit...észak-koreai inváziós erők támadták meg. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa felszólította a támadó csapatokat, hogy szüntessék be a harci cselekményeket és vonuljanak vissza a 38. szélességi fokra. Ezt nem tették meg...Ilyen körülmények között megparancsoltam, hogy az Egyesült Államok légierije és hadiflottája nyújtson támogatást és biztosítson utánpótlást a koreai kormánycsapatoknak. A Korea elleni támadás a napnál is világosabbá teszi, hogy a kommunizmus túlhaladt már a független országok meghódítására irányuló felforgatáson, s céljai elérése érdekében fegyveres inváziót és háborút alkalmaz...”⁴⁵ Az Egyesült Államok számára Korea ekkor több okból is fontos volt. Egyrészt az ország közel fekszik Japánhoz, másrészt az amerikai kormányzat a feltartóztatás politikája, és a dominó elv alapján elkötelezte magát a kommunizmus terjedésének megakadályozása iránt. Félő volt, hogy ha Korea kommunista uralom alá kerül, az USA kiszorulhat Ázsiából.

A következő 48 óra eseményei világossá tették, hogy a KNDK nem hajtotta végre az ENSZ BT 82. sz. határozatát, fegyveres erői folytatták az előrenyomulást a Koreai-félszigeten, s már Szöul fenyegették.⁴⁶ 1950. június 27-én a BT ülésén újra a koreai

ellenőrizze, emellett a koreai egység kérdésében segítséget nyújtson a világszervezetnek. A szovjet és amerikai csapatok kivonását követően, 1949-ben az UNCOK feladatköre átalakult: figyelemmel kellett kísérnie, és jelentenie kellett azokat az eseményeket, amelyek fegyveres konfliktus kialakulásához vezethetnek a félszigeten. 1951-ben helyét az UNCRUK (United Nations Commission for the Unification and Rehabilitation of Korea) vette át, amely 1973-ig fennállt.

⁴³ *Korea and the United Nations* 1950: 6.

⁴⁴ Jugoszlávia tartózkodott. *Yearbook of the United Nations, 1950*. Department of Public Information, New York, 1951. 211.

⁴⁵ Idézi FISCHER Ferenc: *A megosztott világ. A Kelet-Nyugat, Észak-Dél nemzetközi kapcsolatok fő vonásai (1941-1991)*. IKVA, Budapest, 1993. 139.

⁴⁶ Június 27-én az UNTCOK úgy döntött, hogy elhagyja székhelyét, Szöul, és Japánba evakuálják a bizottság tagjait.

helyzet szerepelt. Az Egyesült Államok képviselője határozati javaslattal állt elő, amely azonnali katonai segítségnyújtást irányzott elő a Koreai Demokratikus Köztársaság számára, amely megfelelt Truman elnök drámai hangú beszédében jelzett elkötelezettségnek.

A jugoszláv kormány álláspontja szerint a koreai helyzet a második világháború után kialakult, az érdekszférák elhatárolása miatti feszültségből fakad. A jugoszláv ENSZ-diplomata Koreát és a koreaiakat is a hidegháborús szembenállás áldozatának tekintette. Nézete szerint az ország kettéosztása elkerülhetetlenné tette a konfliktus kitörését, miután a két országrész ellentétes befolyás alá került. A képviselő megfogalmazása szerint a befolyási övezetek politikája ördögi kört alkot, amely nem vezet a béke megerősítésére. Szerinte egy harmadik világháború állt a küszöbön. Jugoszlávia véleménye az volt, hogy a két napja tartó harcok után még korai lenne a fegyveres fellépés, és még van remény a tárgyalásos rendezésre. A jugoszláv határozati javaslat ez alapján azt javasolta, hogy a BT újra szólítsa fel a harcoló feleket az erőszakos cselekmények beszüntetésére, utalva arra, hogy ellenkező esetben a harcok folytatásának komoly következménye lehet. Továbbá tárgyalások megkezdését indítványozta, valamint azt, hogy hívják meg Észak-Koreát a BT üléseire.⁴⁷

Az ENSZ BT a 83. sz. határozattal az ENSZ fennállásának addigi történetében először felhatalmazást adott az ENSZ tagállamainak, hogy minden szükséges eszközt (fegyvererőt is) bevetsek egy határozatának kikényszerítéséért. A határozat szerint, miután az észak-koreai hatóságok nem tettek eleget az ENSZ felszólításának, nem szüntették be a harcokat, illetve nem vonultak vissza a 38. szélességi fok mögé, sürgős katonai intézkedésekre van szükség a nemzetközi béke és biztonság visszaállítása érdekében. A határozat utolsó szakasza felkérte a tagállamokat arra, hogy adjanak meg minden segítséget, amely szükséges lehet, hogy visszaszorítsák a fegyveres támadást, és helyreálljon a béke.⁴⁸ A 83-as számú határozat ellen szavazott Jugoszlávia, Egyiptom és India nem vett részt a szavazáson, miután nem tudtak összeköttetést teremteni kormányaikkal, így nem kaptak tájékoztatást a hivatalos álláspontjukról. Másnap mind India, mind Egyiptom képviselője ismertette kormánya döntését a 83-as számú határozattal kapcsolatban. India elfogadta a határozatot, azzal indokolva az álláspontját, hogy az agresszió megállítása és a béke mielőbbi helyreállítása nélkülözhetetlen ahhoz, hogy megegyezést találjanak a két Korea számára. Az indiai hivatalos nyilatkozat tartalmazta továbbá, hogy a határozat elfogadása nem jelenti azt, hogy az ország által követett politika, illetve az általa vallott elvek csorbát szenvedtek volna. Egyiptom ENSZ nagykövete arról számolt be, hogy kormánya álláspontja szerint tartózkodott a szavazáson. Két okot jelölt meg az egyiptomi kormány döntésével kapcsolatban. Egyrészt Egyiptom a koreai konfliktust a Kelet-Nyugat közötti szembenállás egy újabb fázisának tekintette, amely veszélyt jelent a világ békéjére és biztonságára. Másrészt a világháború óta eltelt öt évben is sok esetben csorbult egyes országok szuverenitása, s erről a világszervezet is tájékoztatást kapott, mégsem történt érdemi előrelépés ezekben az ügyekben.⁴⁹

⁴⁷ *Korea and the United Nations* 1950: 11–12.

⁴⁸ *Yearbook of the United Nations* 1950. 1951: 220.

⁴⁹ *Korea and the United Nations* 1950: 14–15.

A KNDK kormánya június 29-én lépett kapcsolatba először az ENSZ-szel, amikor is táviratban kereste meg a világszervezet főtitkárát. Az üzenetben Észak-Korea megindokolta, miért nem fogadta el a BT 82. sz. határozatát. Az egyik indok az volt, hogy az ország nem vett részt a határozat meghozatalát megelőző vitában, így nem ismertethette álláspontját. Másrészt megkérdőjelezte a határozat érvényességét, mondván, hogy a BT egyik állandó tagja, a Szovjetunió nem vett részt a szavazáson, valamint Kínát nem a Kínai Népköztársaság képviselte a tanácsban.⁵⁰

A BT 1950. július 7-én ült össze a negyedik alkalommal,⁵¹ hogy a Koreai-félszigeten kialakult helyzettel foglalkozzon. Nagy-Britannia és Franciaország nyújtott be közös javaslatot az ENSZ haderő felállításáról, és egy főparancsnok kinevezéséről – bár ez utóbbi tekintetében meg kell jegyezni, hogy a BT csak javaslatot tehet arra, hogy mely tagország adja a főparancsnokot. A 84-es számú határozatban a katonai és egyéb segítséget nyújtó tagországoknak felhívta a figyelmét arra, hogy ezen eszközöket, a egységes parancsnokság rendelkezésére bocsássák. Felkérte az Egyesült Államokat, hogy jelölje ki az egyesített haderők vezetőjét, valamint felhatalmazta a haderőt, hogy a nemzeti lobogók mellett az ENSZ zászlaját is használja.⁵² Néhány nappal később Truman elnök kinevezte Douglas MacArthur tábornokot az egyesített ENSZ haderő főparancsnokává. Összesen 16 ország ajánlott fel katonai segítséget az ENSZ-nek, öt további állam orvosi támogatást nyújtott.

Július 13-án Jakob Malik, a Szovjetunió ENSZ képviselője engedélyt kapott arra, hogy Andrej Gromiko külügyminiszter nyilatkozatát köröztesse a szervezeten belül. Eszerint az akkor folyó háborút a dél-koreai rezsim indította el, s június 25-én a déli csapatok hajtottak végre egy előre megtervezett támadást a KNDK ellen. Gromiko véleménye szerint egy ilyen lépésre a dél-koreai kormány csak akkor szánta volna el magát, ha bírja az Egyesült Államok támogatását. Ezt támasztotta alá az, hogy néhány nappal a támadás előtt Dulles szenátor úgy nyilatkozott, hogy az USA megad minden (erkölcsi és anyagi) segítséget Dél-Koreának a kommunizmus elleni küzdelemben. A támadás után, mikor bebizonyosodott, hogy Li Szin Man rezsimje meggyengült, az USA intervenciót kezdett, méghozzá ENSZ felhatalmazás nélkül, amellyel Korea belügyeibe avatkozott be. A korai intervencióval kész tények elé állította a BT-t, s később már az elfogadott határozattal próbálta palástolni azt. A nyilatkozatban Gromiko megkérdőjelezte a koreai háború kapcsán addig elfogadott három ENSZ határozat érvényességét (hangsúlyozottan a 84-es határozatét), azt mondván, hogy azok sértik a világszervezet Alapokmányát. Az Alapokmány szerint ugyanis egy ilyen jellegű döntés meghozatalához a 11 BT-tag közül legalább hét tag igen szavazatára van szükség, ezen belül az öt állandó tag támogatására. Azonban a szavazáson nem volt jelen a Szovjetunió diplomatája, valamint Kínát a Kuomintang kormány képviselte a népköztársaság kormánya helyett, ami a szovjet álláspont szerint jogtalan volt. A 83-as számú határozat kapcsán kifejtette Gromiko, hogy az ütközik az ENSZ Alapokmányával, amely tartalmazza az országok belügyeibe való beavatkozás tilalmát. Elítélte az Egyesült Államokat, mondván, hogy az intervenció oka az volt, hogy megfossza Koreát függetlenségétől, s megakadályozza az egységes koreai állam létrejöttét. A nyilatkozat

⁵⁰ Uo. 14.

⁵¹ 1950. június 30-án is volt BT-ülés, de határozat nem született ekkor.

⁵² *Yearbook of the United Nations* 1950. 1951: 230.

Tajvan ügyéről is szót ejtett. A jaltai és a potsdami megállapodás megsértésével vádolta az Egyesült Államokat amiatt, hogy az kijelentette, mindenképpen megvédi a szigetországot egy esetleges észak-koreai támadás esetén. Végül a közlemény szól még a szovjet kormány által követett politikáról, amely célja a világbéke erősítése, s a más államok belügyeibe való be nem avatkozás elvének támogatása.⁵³ Gromiko leveléből világosan kitűnik a hidegháborús hangulat. Érezhető, hogy a Szovjetunió tart attól, hogy az USA befolyást szerez Koreában, illetve, hogy egy a kommunizmussal ellentétes ideológiát valló állam alakul ki az ország szomszédságában.

Július folyamán Koreában a helyzet súlyosbodott. A fegyveres összecsapások elől civilek tömegei menekültek Dél felé, ezzel komoly kihívás elé állítva a déli vezetést. A több mint egy millió belső menekült ellátása komoly kihívás elé állított a Koreai Köztársaság kormányát, hiszen a civileknek élelmiszerre, ruhára, egészségügyi ellátásra és szállásra volt szükségük. Amikor az ENSZ BT július 31-én összeült, a Koreai Köztársaság képviselője ismertette a súlyos humanitárius helyzetet. A BT három tagországa, Nagy-Britannia, Norvégia és Franciaország közös határozati javaslatot fogalmazott meg, amelyben a koreai civilek megsegítésére hívtak fel. A határozat alapján a BT felkérte a Főtitkárt, a Gazdasági és Szociális Bizottságot, és más ENSZ szerveket és szakosított intézményeket (WHO, FAO, stb.), valamint NGO-kat, hogy nyújtsanak segítséget és támogatást a koreai civileknek.⁵⁴ A határozatot kilenc igen és egy tartózkodás (Jugoszlávia) elfogadták.

Július 27-én Jakob Malik tájékoztatta Trygve Lie-t arról, hogy augusztusban visszatér a Biztonsági Tanács üléseire.

Patthelyzet a Biztonsági Tanácsban

Augusztus 1-jén a Szovjetunió vette át egy hónapra az ENSZ Biztonsági Tanácsának elnökségét, és ezzel Jakob Malik szovjet ENSZ nagykövet visszatért az ülésekre. A harctéren a harcokban az észak-koreaiak jeleskedtek, a déliek és az ENSZ csapatok Puzsán térségében állította fel hídfőt, s azt próbálták védeni. A BT-ben a szovjet képviselő visszatérése után lelassult a munka, nem sikerült a tagoknak megegyezésre jutniuk az egyes határozati javaslatok kapcsán.

A BT új elnöke már augusztus 1-jére összehívta a testületet, amely elsőként a napirendi pontokról, illetve azok tárgyalási sorrendjéről vitázott. Malik két napirendi pontot javasolt: az első a kínai képviselet kérdését érintette, ennek alapján azt vitatták volna meg, hogy a Kínai Népköztársaság vegye át Kína székét a BT-ben. A második téma lett volna a koreai helyzet békés rendezése.⁵⁵ Az Egyesült Államok is benyújtott egy napirendi pont javaslatot. A Szovjetunió természetesen össze szeretne volna kötni az első két téma tárgyalását – valószínűleg azért, mert a harctéri helyzet az északiaknak

⁵³ *Korea and the United Nations* 1950: 21–23.

⁵⁴ Resolution 85 (1950) of July 31 1950. 31 July 1950, S/RES/85 (1950). Forrás: <http://www.refworld.org/docid/3b00f28224.html>

⁵⁵ *Korea and the United Nations* 1950: 29.

kedvezett, s a két napirendi pont együtt tárgyalása lassította volna a határozathozatalt. Az első pontot a BT nem szavazta meg (8 nem és 3 támogató szavazattal). A második pont kapcsán hosszas vita alakult ki, és nem sikerült döntésre jutnia a testületnek. Másnap folytatódott a tanácskozás. A viták során az is nyilvánvalóvá vált, hogy a szovjet kormány továbbra is fenntartja azt az álláspontját, hogy Koreában polgárháború folyik, s mind az Egyesült Államok, mind az ENSZ beavatkozik az ország belügyeibe. Az USA és szövetségesei első helyen szerették volna tárgyalni a koreai háború rendezésével kapcsolatos kérdéseket, ugyanakkor továbbra is hangsúlyozták, hogy Észak volt az agresszor.⁵⁶ Végül a BT a szovjet napirendi pont javaslatokat elutasította, míg az amerikai javaslatot elfogadta.

Augusztus folyamán a Biztonsági Tanács tárgyalta arról, hogy mindkét Korea képviselője részt vegyen-e az üléseken. A Szovjetunió azt javasolta, hogy hívják meg a Koreai Népi Demokratikus Köztársaság képviselőit is a BT tanácskozására, a Kínai Népköztársaság delegációjával egyetemben. Kína és Egyiptom képviselője is azon az állásponton volt, hogy a Biztonsági Tanács a június 25-én elfogadott döntés alapján működjék, tehát a Koreai Köztársaság diplomatait fogadja az ülésén. Ezzel szemben Malik nagykövet kifejtette, hogy tekintettel arra, hogy az ENSZ BT addigi történetében a konfliktusban álló mindkét felet meghallgatta (itt utalt az indonéz, valamint a palesztin konfliktusra), ugyanezt kellene tennie Korea tekintetében is.⁵⁷ Warren Austin, az USA ENSZ nagykövete ezzel szemben kifejtette, hogy az észak-koreai hatóságok egyrészt a háború előtt megtagadták az ENSZ Bizottságával való együttműködést, a konfliktus kitörését követően pedig nem tett eleget a BT határozatainak, sőt harcol az ENSZ csapatai ellen – hasonlóan vélekedett Sir Gladwyn Jebb is, Nagy-Britannia ENSZ nagykövete.⁵⁸ Az augusztus 8-án tartott BT ülés vitái is hasonló tematika mentén zajlottak.

A hónap közepén India képviselője újabb javaslattal állt elő. A diplomata felszólalásában összekötötte a koreai konfliktus megoldását a nagyhatalmi szembenállás enyhítésével. Meglátása szerint ugyanis a két Korea egyesítéséről csak akkor lehet érdemben tárgyalni, ha a két hatalom közötti feszültség enyhül. Javaslátot tett egy bizottság felállítására, amely a Biztonsági Tanács nem állandó képviselőiből állna, akik megvizsgálnák a háború kitörése után született összes határozati javaslatot, meghallgathatná bármelyik konfliktusban érintett felet, hogy a háborút minél hamarabb le tudják zárni. Jugoszlávia képviselője üdvözölte az indiai javaslatot.⁵⁹ A hónap végén sem sikerült érdemben előre lépni a koreai háború lezárásának ügyében, miután a határozati javaslatokban szereplő nézeteket nem sikerült egymáshoz közelíteniük a nagyhatalmaknak.

⁵⁶ Uo. 34–36.

⁵⁷ PADEFORD, Norman J.: *The United Nations and Korea: A Political Resume*. International Organization, Vol. 5., No. 4., 1951. november. 690.

⁵⁸ *Korea and the United Nations* 1950: 37.

⁵⁹ Uo. 58–64.

Újabb kihívás: Kína színre lép

1950 szeptemberétől Sir Gladwyn Jebb Nagy-Britannia ENSZ nagykövete vette át a BT soros elnöki posztját, ugyanakkor a hónap végéig nem sikerült érdemi előrelépést elérni a koreai helyzet rendezésében. A hadszíntéren is változás történt, hiszen a hónap közepén a MacArthur által tervezett partraszállás Incsonnál sikeresnek bizonyult, s októberben az ENSZ haderő már erőteljesen vonult előre. Ebben a két hónapban úgy tűnt, hogy a harcmezőn eldőlt, ki egyesíti a két Koreát, ám a harcok menete később megfordult. Mindenesetre a partraszállás után az ENSZ lobogó alatt harcoló csapatok gyorsan közeledtek a 38. szélességi fokhoz, amely nyugtalanítani kezdte a Kínai Népköztársaságot.

Szeptember végén, amikor az ENSZ csapatok már nagyon közel jártak a 38. szélességi fokhoz, felmerült a kérdés, hogy az ENSZ csapatok átlépjék-e a 38. szélességi fokot. Október 1-jén a dél-koreai csapatok beléptek az észak-koreai területre. Az ENSZ Közgyűlése 1950. október 7-én fogadott el egy határozatot, amely felhatalmazta az ENSZ haderőt arra, hogy átlépje a már említett határvonalat.⁶⁰

A Kínai Népköztársaság nem nézte tétlenül a csapatok előretörését. Szeptember 30-án tett közzé egy hivatalos tájékoztatást, melyben jelezte, hogy Kína nem fogja tétlenül nézni, hogy szomszédját támadás érje. Még aznap tárgyalta a kínai vezető Panikkar pekingi indiai követtel és kijelentette, Kína támadni fog, ha az amerikai csapatok átlépik a 38. szélességi fokot. Ezt India továbbította Washingtonnak.⁶¹ Kína a fenyegetését igyekezett betartani, ám ehhez a Szovjetunió támogatását szeretne volna megszerezni. Tulajdonképpen erre azért is szükség volt, hogy egy nyílt konfrontáció esetén legyen egy elrettentő erő mögötte. Október 2-án Mao döntött arról, hogy katonai erőt („önkénteseket”) küld koreai területre, hogy az északi erőket segítse. A kínai vezető Sztálint is tájékoztatta döntéséről, aki ígéretet tett, hogy a fegyverekkel, hadieszközökkel segíti a harcoló alakulatokat (nem ingyen), illetve légi támogatást nyújt nekik.⁶²

Sztálin és Csou En-laj találkozájára végül október 10-én került sor. Sztálin kifejtette, hogy országa még nem készült fel egy harmadik világháború megvívására. Emellett annyi befolyása van, hogy elrettentse, visszatartsa az Egyesült Államokat attól, hogy a kínai határt átlépje. Végezetül Sztálin azt mondta, hogy hajlandó jelentős anyagi segítséget adni Kínának, amennyiben háborúba keveredik az Egyesült Államokkal, de a közeljövőben nem tud felkészülni arra, hogy kínai csapatoknak légvédelmet biztosítson Korea területén. A találkozóról érkezett hírek hatására Mao leállította a csapatmozgásokat. Amikor azonban az amerikai–ENSZ–dél-koreai csapatok a Yalu folyóhoz közelítettek, mégis döntés született az önkéntesek küldéséről.⁶³

⁶⁰ The problem of the independence of Korea, 376 (V.). Forrás: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/059/74/IMG/NR005974.pdf?OpenElement>

⁶¹ FORBES, Cameron: *The Korean war*. MacMillan, Ausztrália, 2012. 155–156.

⁶² HAO, Yufan – ZHAI, Zhihai: *China's Decision to Enter the Korean War: History Revisited*. In: *The China Quarterly*, No. 121, 1990. március. 110.

⁶³ STUECK 1995: 100–108.

Október 25-én számolt be MacArthur tábornok Truman elnöknek arról, hogy csapatai kínai katonákkal keveredtek összetűzésbe. Az elfogott kínai fegyveresek elmondták, hogy körülbelül 20.000 kínai katona tartózkodik Koreában.⁶⁴ November 6-án az ENSZ egyesített katonai parancsnoksága jelentésében tájékoztatta a világszervezetet, hogy harcoló kínai csapatokkal találkozott koreai területen. A Szovjetunió a beszámolóval nem értett egyet, s a szovjet diplomata elmondta, hogy szeptemberben a Kínai Népköztársaság fordult panasszal az ENSZ-hez, s arról számolt be, hogy az amerikai csapatok Koreában a Yalu folyó mentén megsértették a kínai határt. Az ez ügyben való határozathozatalt, a képviselő elmondása szerint, az Egyesült Államok megakadályozta.⁶⁵ November 8-án egy határozatot fogadott el a Biztonsági Tanács arra vonatkozóan, hogy a BT üléseire meghívást kap a Kínai Népköztársaság. Az ország képviselője a hónap végén kapcsolódott be a BT munkájába.

Novemberre világossá vált az ENSZ tagállamai számára, hogy a koreai válság megoldására a Biztonsági Tanács nem képes, tekintettel az állandó tagok között fennálló, egymáshoz nem közeledő véleménykülönbségekre. Ezt követően a szervezet Közgyűlése megszavazta a 377. számú határozatot 1950. november 3-án, melynek címe *Egyesülés a békéért*. A dokumentum szerint a BT állandó tagjainak egyhangú állásfoglalása hiányában a Közgyűlés intézkedéseket tehet a nemzetközi béke és biztonság veszélyeztetése esetén; emellett rendelkezik a határozat két bizottság létrehozásáról is többek között. A határozat első gyakorlati alkalmazására akkor került sor, amikor a BT hat tagja arra kérte a Közgyűlést, hogy vizsgálja meg a koreai kérdés kapcsán fennálló helyzetet.⁶⁶ Maga a BT 1951 januárjában levette napirendjéről a koreai kérdést, ezzel lehetővé téve, hogy a Közgyűlés foglalkozzon azzal.

Közeledés a fegyverszüneti tárgyalások felé

1950. december 14-én elfogadta a Közgyűlés 52 igen és 5 nem szavazattal a 384. számú javaslatot, melyben az ENSZ háromtagú bizottságot felállítását kezdeményezi a koreai konfliktus lezárása érdekében – ebben az esetben a tűzszünet elérése érdekében.⁶⁷ A Szovjetunió is támogatta az indítványt, ennek egyik lehetséges oka az volt, hogy az év decemberében indított támadás sikeresnek bizonyult, az észak-koreai, és a (hivatalosan) kínai önkéntesekből álló csapatok gyorsan nyomultak előre. Így, ha a bizottság a demarkációs vonalat majd a fennálló harci helyzetnek megfelelően húzza meg, Koreát kommunista vezetés alatt lehet egységesíteni.

⁶⁴ EDWARDS 1999): 38.

⁶⁵ *Yearbook of the United Nations* 1950. 1951: 238.

⁶⁶ LOWE, Vaughan – ROBERTS, Adam – WELSH, Jennifer – ZAUM, Dominik: *The United Nations Security Council and War: The Evolution of Thought and War*. Oxford University Press, New York, 2008.

⁶⁷ 384 (V.) Intervention of the Central People's Government of the People's Republic of China in Korea. Forrás: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/059/82/IMG/NR005982.pdf?OpenElement>

A fegyverszüneti bizottság három tagja a kanadai L. B. Pearson, az indiai sir Benegal Rau és az iráni N. Entezam volt. Az Egyesült Államok 1951-es tűzszüneti javaslata szerint a demilitarizált zónát a 38. szélességi fok északi részén húzták volna meg. A tűzszünet betartását az ENSZ felügyelné, a két oldalon álló csapatok utánpótlását pedig le kellett volna állítani, valamint javasolták a hadifogolylisták cseréjét. A világszervezet ezt a tűzszüneti javaslatot juttatta el Észak-Koreának és Kínának, ám hamarosa nyilvánvalóvá vált, hogy azok ezt nem fogadják el tekintve, hogy a harctéren sikeresen haladtak előre a seregeik. Csou En-laj kínai részről elutasította ezt a javaslatot, és egy újat javasolt. Eszerint a külföldi csapatokat ki kell vonni Koreából, az Egyesült Államoknak ki kell vonulnia Tajvanról, valamint a BT-ben a Kínai Népköztársaságnak el kell foglalnia méltó helyét. A két javaslat között nem sikerült közeledést elérni, így a háromtagú bizottság sikertelen tevékenységről számolt be.⁶⁸

1951-ben remény nyílt a háború befejezésére, ám a tárgyalások az év végén megszakadtak, s állóháború alakult ki. Január végén a BT úgy döntött, hogy a Koreai Demokratikus Köztársaság elleni agresszió kérdését leveszi napirendjéről, s a Közgyűlés elé terjeszti, miután lehetetlenné vált a döntéshozatal. Az 1950-ben felállított három fős fegyverszüneti bizottság kezdetben elszenvedett kudarcai ellenére nem adta fel munkáját, s januárban egy ötponos tűzszüneti javaslattal állt elő. A bizottság olyan biztonsági intézkedések megtételét javasolta, amelyek megakadályoznak egy esetleges titkos offenzívát. Folyamatos tárgyalásokat indítványozott a koreai békéről, javasolta a külföldi csapatok kivonását a félszigetről, valamint szabad választások lefolytatását, amelyet az ENSZ készítené elő. Egy négytagú bizottság felállítása is szerepelt a pontok között, amelyben az USA, Kína, a Szovjetunió és Nagy-Britannia képviselői vennének részt.⁶⁹ Kína elutasította a javaslatot. 1951 februárjában a fegyverszüneti bizottság helyét a jószolgálati bizottság vette át, melynek egy svéd, egy iráni és egy mexikói tagja volt.

1951. június 23-án Jakob Malik szovjet diplomata tűzszüneti tárgyalások megkezdését indítványozta,⁷⁰ mint első lépést a béke felé, összekapcsolva ezt kétoldali csapatkivonással. Végül július 1-jén a pekingi rádióban koreai és kínai közös nyilatkozat hangzott le, amelyben a fegyverszüneti tárgyalások helyszínéként Keszongot jelölték meg. Az első találkozóra július 10–11-én került sor, a média kizárásával, s elfogadtak egy ötponos napirendet. Az érdemi tárgyalások két hét múlva kezdődtek el, s itt leghevesebb vita a demarkációs vonal körül alakult ki. A koreai-kínai javaslatban a 38. szélességi fok szerepelt, míg a másik oldal a fennálló harci helyzetnek megfelelően jelölte volna ki. Ezen kívül a hadifoglyok kérdése okozott még nézeteltérést. Később a fegyverszüneti tárgyalások megszakadtak, miután az észak-koreai delegáció elhagyta Keszongot a kínai delegáció ENSZ bombázása miatt.⁷¹

⁶⁸ *Yearbook of the United Nations 1951*. Department of Public Information, New York, 1952. 212.

⁶⁹ TUCKER, Spencer C.: *Encyclopedia of the Korean War. A political, social and military history*. ABC-CLIO, California, 2000. 677.

⁷⁰ EDWARDS, Paul M.: *To Acknowledge a War: The Korean War in American Memory*. Greenwood Press, Westport, CT, 2000. 138.

⁷¹ *Yearbook of the United Nations 1951*. 1952: 242–243.

Októberben Panmindzsonban ültek össze újra a harcoló felek a fegyverszüneti feltételek megvitatására, az eredeti napirend szerint. Novemberben megegyeztek, hogy a katonai demarkációs vonal a katonai helyzetnek megfelelő vonal lesz, ettől 2-2 kilométerre vonulnak vissza a fegyveres csapatok. Négy pontban azonban vita alakult ki, ide tartozott az, hogy a harcoló csapatok utánpótlásának leállítása, a partmenti szigetek hovatartozása, a semleges megfigyelőcsoport és a katonai fegyverszüneti bizottság viszonya. A tárgyalások végére sok tekintetben sikerült megegyezésre jutniuk. Lefektették, hogy a fegyverszüneti egyezmény aláírása után 24 órával minden harci tevékenységet beszüntetnek, a demilitarizált zónából kivonják a csapatokat, valamint a partmenti szigeteket is elhagyják a fegyveresek a fegyverszünet hatályba lépésétől számított 5 napon belül. A fegyverszünet november 26-án elkezdődött.⁷²

A legtöbb gondot a tárgyalások során a hadifoglyok kérdése jelentette. Elsőként az ENSZ csapatok főparancsnoka javasolta a hadifogolylisták cseréjét, és szabad belépést kért mindkét oldalon a hadifogoly-táborokba a Vörös Kereszt képviselőinek. Ezt az északi kormányzat december 18-án elfogadta. Nem közeledtek a tárgyaló delegációk álláspontjai a hadifogoly-kérdésben. Az ENSZ és Dél-Korea azt javasolta, hogy a foglyok szabadon eldönthessék, hogy visszatérnek-e eredeti országukba vagy sem. A KNDK és Kína ezzel szemben kötelezte volna a hadifoglyokat, hogy abba az államba térjenek vissza, ahonnan indultak. A megbeszélések egészen december 27-ig folytatódtak, ám ekkor a koreai fél felmondta a fegyverszünetet.⁷³

1951 tehát az első komoly lépcsőfok volt a háború befejezése felé. Pozitív lépésnek tekinthető MacArthur tábornok menesztése, aki, bár kiváló katona volt, a politikai döntéseket nehezen tudta elfogadni s túllépte hatáskörét javaslataival. A fegyverszüneti tárgyalások során a hadifoglyok kérdése volt az, amely a kezdetektől fogva problémát okozott, s amelyben nem sikerült megegyezésre jutni. Ekkor a hangsúly az ENSZ tárgyalótermeiből a harctérre került át.

Kitekintés

A három évig tartó koreai háború változást hozott Nyugat-Európában is. Európában, a NATO országokban feléledt a félelem attól, hogy esetleg a Szovjetunió lerohanja őket ugyanúgy, mint ahogyan Észak-Korea lerohanta Délt, főként akkor, ha az Egyesült Államok figyelme Ázsiára koncentrálódik. Erre válaszul az Egyesült Államok kötelezte magát, hogy négy hadosztályt állomásoztat majd a tagországok területén, hangsúlyozottan az NSZK-ban. A félelem felgyorsította az integrációs törekvéseket is. 1952-ben életbe lépett a Montánunió, s az Európai Védelmi Közösség terve is körvonalazódott. A Szovjetunió számára bebizonyosodott, hogy Kínát nem tudja befolyása alá vonni. Korea kapcsán a két ország viszonya megromlott. Ennek oka az volt, hogy bár Kína támogatást kért a Szovjetuniótól a koreai háborúba való belépés esetén, ezt a nagyhatalom csak részben adta meg. Ázsiában védelmi szövetségek alakultak 1951-1953 között, s Japán szerepe az amerikai külpolitikában alapvetően

⁷² Uo. 244–245.

⁷³ Uo. 246–255.

felértékelődött. Félelem élt az Egyesült Államokban arra nézve, hogy ha a stratégiai fontosságú Korea kommunistavezetés alá kerül, akkor Japánból is kiszorul. Az Egyesült Államok különbékét és védelmi szerződést kötött Japánnal, és az ország gazdasági fejlődéséhez is segítséget nyújtott.

Az ENSZ-et sem hagyta nyomtalanul a koreai háború. A háború kitörése idején az ENSZ BT-ben leképeződött a nemzetközi helyzet, a hidegháborús szembenállás. A világszervezet határozottan lépett fel a harcok kezdetén, s gyorsan tudott döntést hozni egyesített haderő küldéséről. Természetesen a döntéshozatal sokkal hosszabb lett volna, ha a Szovjetunió is rész vesz a BT ülésein, de a nagyhatalom távolmaradt 1950 augusztusáig a Tanács üléseiről, tiltakozva az ellen, hogy Kínát Tajvan képviseli, nem pedig a Mao által vezetett állam. Már körvonalazódott az is, hogy egyes országok egy harmadik utat próbálnak követni, a nagyhatalmi csoportok között. Ez tükröződött Jugoszlávia, Egyiptom és India magatartásában az ENSZ munkája során. Javaslatokban megjelentek azok az elvek, melyeket később szerepeltek a Panca Sila elvei között, például békés együttélés, belügyekbe való be nem avatkozás, meg nem támadás. Az Egyesült Államok szempontjából a BT-ben fennálló helyzet előnyös volt, hiszen gyakorlatilag az állandó tagok szövetségesei voltak, s ez megkönnyítette a gyors határozathozatalt. Az állandó tagok között érdekegyezés is volt, hiszen mindegyiküknek célja volt az, hogy megakadályozzák a kommunizmus terjedését. A Szovjetunió egyrészt szerette volna megakadályozni, hogy Korea amerikai befolyás alá kerüljön, másrészt, a BT-ben való pozíciójának erősítése érdekében, Kína képviselőjének rendezéséért küzdött. Miután kiderült, hogy a hidegháborús szembenállás meg tudja bénítani a Biztonsági Tanács munkáját, egy kiegészítés került be az Alapokmányba. 1950 novemberében a Közgyűlés elfogadta az Egyesülés a Békéért című határozatot, amelynek alapján a Közgyűlés intézkedéseket tehet a nemzetközi békét veszélyeztető helyzetben, amennyiben a BT tagjai egyhangú állásfoglalás hiányában nem tudnak lépéseket tenni.